

*Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Rzeszowie*

Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w województwie podkarpackim

2021 ROK

Rzeszów 2022

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
2. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej.....	5
3. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia	10
3.1. Gmina – zadania OPS oraz MOPS, MOPR	16
3.2. Powiat – zadania PCPR oraz MOPR.....	18
4. Inne rodzaje pomocy i świadczeń.....	23
5. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia	26
6. Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	31
7. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostek samorządu terytorialnego	32
8. Wnioski i rekomendacje	36

1. Wprowadzenie

Obowiązek sporządzenia oceny zasobów pomocy społecznej wynika z *ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej*. Gminy, powiaty i samorządy województw corocznie przygotowują ocenę zasobów pomocy społecznej, która jest przedstawiana odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu oraz sejmikowi województwa¹. Do zadań samorządu województwa należy sporządzanie oceny, o której mowa w art. 16a, na podstawie ocen częściowych sporządzonych przez gminy i powiaty z obszaru województwa, uwzględniającej kwestie i problemy społeczne wynikające z przyjętej strategii wraz z projektami, o których mowa w pkt 3 i przekazanie ich właściwemu wojewodzie do dnia 31 lipca każdego roku.

Formularz Oceny zasobów pomocy społecznej (OZPS) zawiera informacje dotyczące takich obszarów tematycznych, jak: infrastruktura, kadra, organizacje pozarządowe oraz nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej. Ponadto, ocena przedstawia liczbę osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej. Podkreślić należy, że opracowanie zawiera nie tylko kwestie dotyczące ścisłego oddziaływania pomocy społecznej na lokalne środowisko w ramach jej ustawowych zadań. Wskazuje również na problemy dotyczące polityki mieszkaniowej, demograficznej i rynku pracy. Uwzględnia zatem te wszystkie elementy, które obejmują swym zasięgiem szerokie spektrum infrastruktury pomocy społecznej.

Ocena zasobów pomocy społecznej zawiera jeden formularz (wspólny dla gmin, powiatów i miast na prawach powiatu), który zawiera następujące rozdziały: dane o sytuacji demograficznej i społecznej, dane o korzystających z pomocy i wsparcia, zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia, kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego.

Źródła danych ujętych w formularzu OZPS w dużej mierze pochodzą z zewnętrznych systemów informatycznych. Sprawozdanie zawiera automatycznie zasilone komórki. Wykorzystanie danych jest bardzo istotne, gdyż znacznie przyspiesza proces wypełniania sprawozdania Oceny zasobów.

Do źródeł zewnętrznych zalicza się:

- Bank Danych Lokalnych GUS.
- Sprawozdawczość Rynku Pracy, MRiPS-01.
- Sprawozdanie MRiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej.

¹ t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268

- Sprawozdanie MRiPS-06 „Wybrane jednostki organizacyjne pomocy społecznej i inne jednostki pomocy społecznej oraz zatrudnienie w systemie pomocy społecznej”.
- Sprawozdanie „Opieka nad dziećmi” z wykonywania zadań z zakresu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.
- Sprawozdanie z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu".
- Sprawozdanie rzeczowo-finansowe:
 - z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
 - z wykonywania przez powiat zadań innych niż realizacja dodatku wychowawczego.
- Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
- Sprawozdania CIS.
- Sprawozdanie Rb-28.
- System Informacji Oświatowej MEN.

2. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej

Województwo podkarpackie położone jest w południowo wschodniej części Polski. Sąsiaduje z województwem małopolskim, świętokrzyskim oraz lubelskim. Od południa i wschodu granicą województwa jest również granica państwowa (z Ukrainą i Słowacją). Zgodnie z podziałem administracyjnym na Podkarpaciu wyodrębnionych jest 160 gmin, w tym: 16 miejskich, 36 miejsko - wiejskich oraz 108 wiejskich, wśród nich jest 4 miasta na prawach powiatów (Krosno, Przemyśl, Rzeszów, Tarnobrzeg). Województwo podzielone jest administracyjnie na 21 powiatów. Zajmuje powierzchnię 17 846 km² (11 lokata wśród województw w Polsce), co stanowi 3,9% powierzchni kraju². Na terenie Podkarpacia funkcjonuje 1 541 sołectw oraz 52 miasta. Według stanu na dzień 31 grudnia 2021 roku, liczba ludności województwa podkarpackiego wyniosła 2 110 694 osób, gęstość zaludnienia wynosiła 118 osób na 1 km². W ogólnej liczbie mieszkańców nieznacznie przeważają kobiety. Stolicą województwa podkarpackiego jest Rzeszów, miasto na prawach powiatu, z 198 609 mieszkańcami na koniec 2021 r. Mieszkańcy Rzeszowa stanowili 9,4% ogółu ludności województwa.

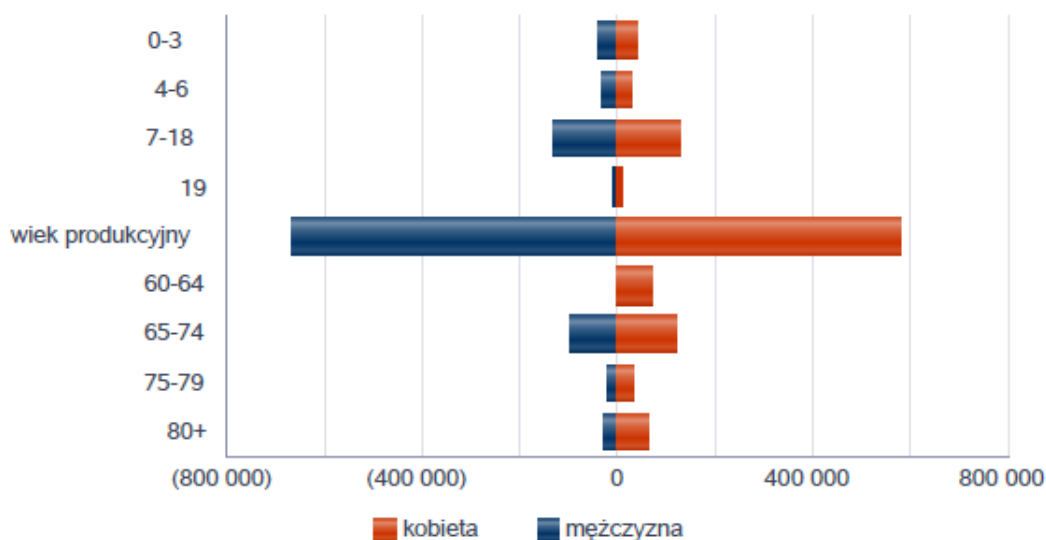
Tabela 1. Liczba mieszkańców wg grup wiekowych i płci

Wyszczególnienie		Liczba osób
liczba ludności	ogółem	2 110 694
	mężczyźni	1 033 111
	kobiety	1 077 583
liczba ludności w wieku:		
przedprodukcyjnym	ogółem	382 244
	mężczyźni	196 108
	kobiety	186 136
produkcyjnym	ogółem	1 282 651
	mężczyźni	684 633
	kobiety	598 018
poprodukcyjnym	ogółem	445 799
	mężczyźni	152 370
	kobiety	293 429

* źródło: www.stat.gov.pl

² www.bdl.stat.gov.pl

Wykres 1. Piramida wieku

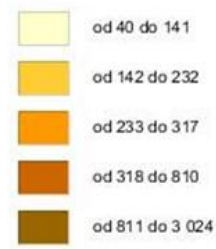
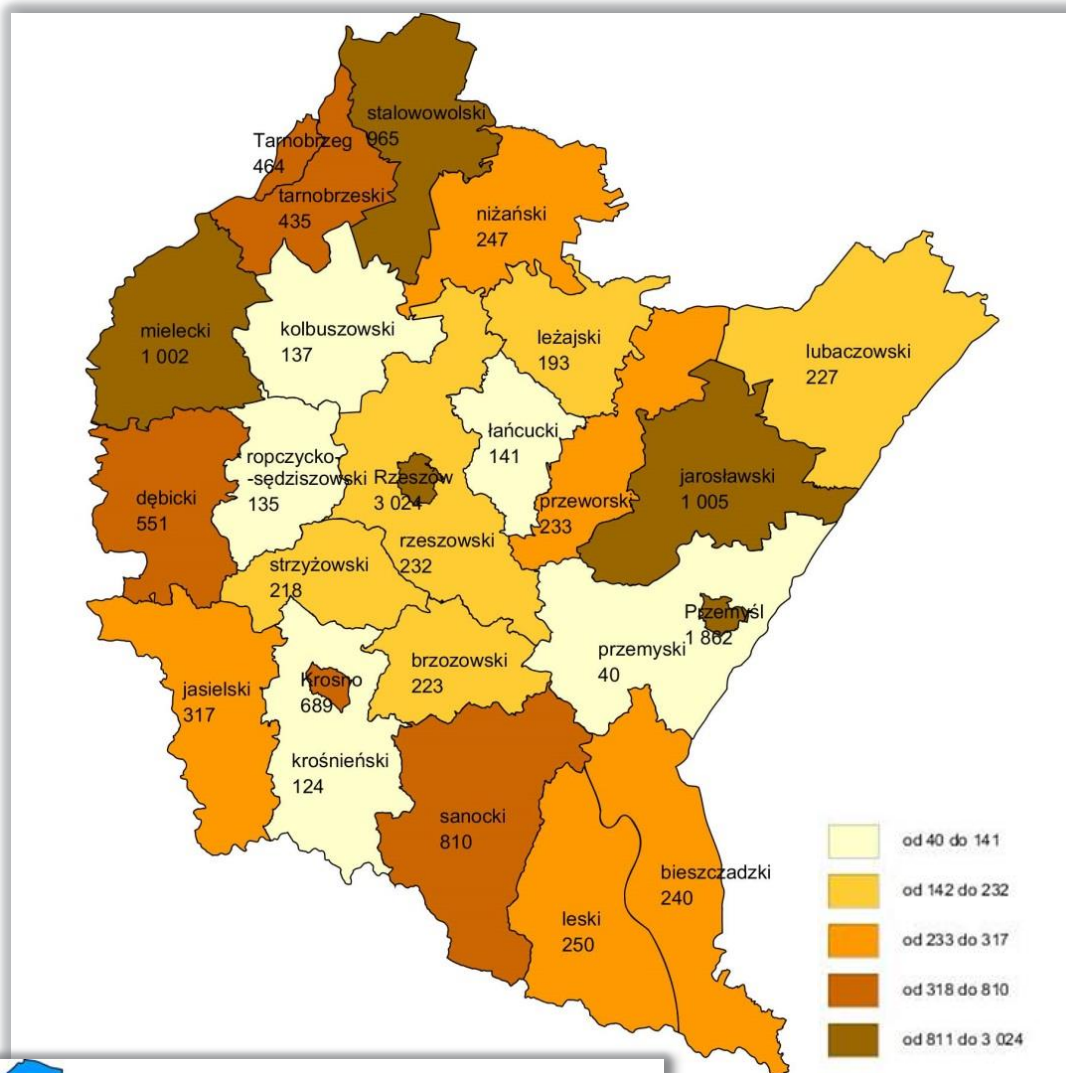
W 2021 roku nastąpił spadek liczby osób bezrobotnych z 87 326 osób w roku 2020 do 77 291 osób w roku oceny. Spadek odnotowano również w grupie osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy) z 48 348 osób w roku 2020 do 40 662 osób w roku oceny. Tendencja spadkowa dotyczy zarówno kobiet, jak i mężczyzn.

Tabela 2. Liczba osób bezrobotnych z podziałem na osoby z prawem do zasiłku i osoby długotrwale korzystające

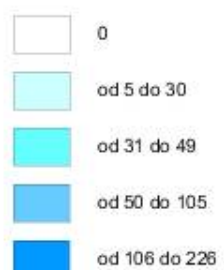
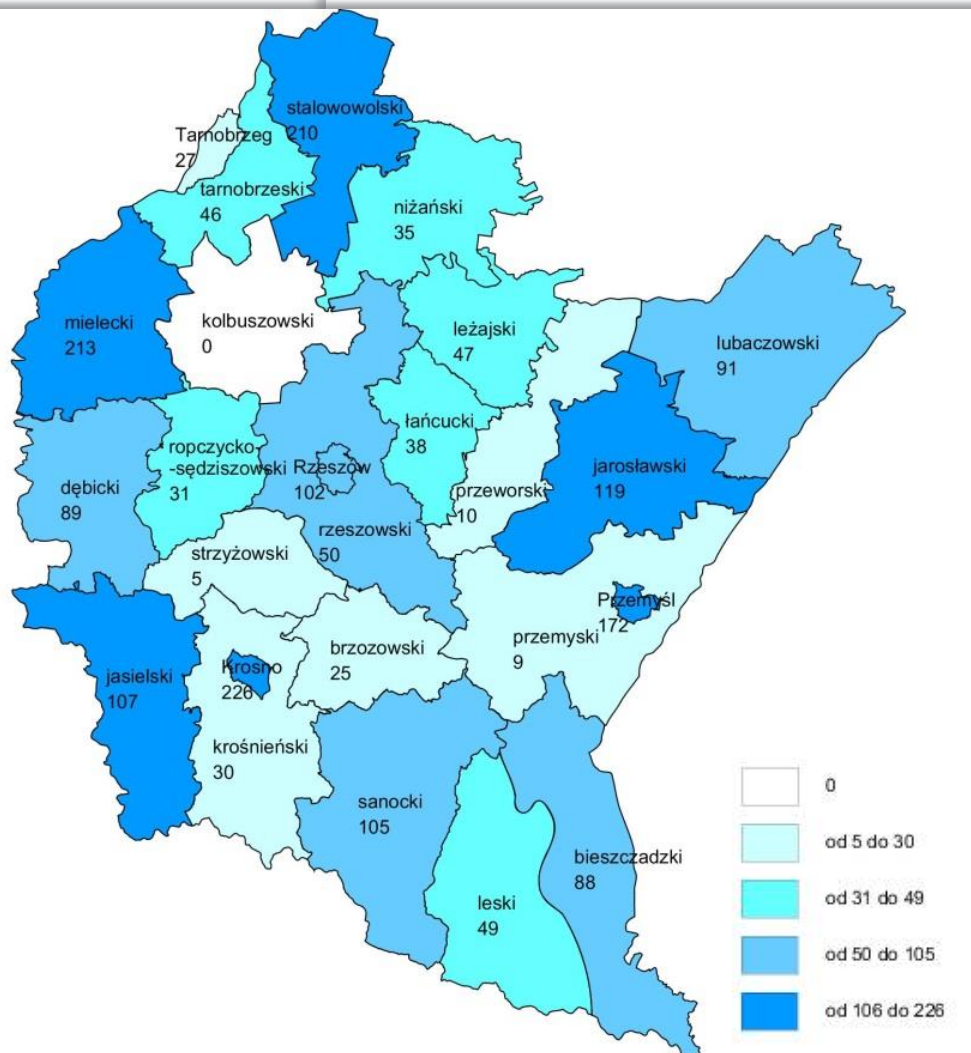
Status	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Bezrobotni ogółem	77 291	36 201	41 090
Długotrwale bezrobotni	40 662	17 206	23 456

* źródło: www.stat.gov.pl

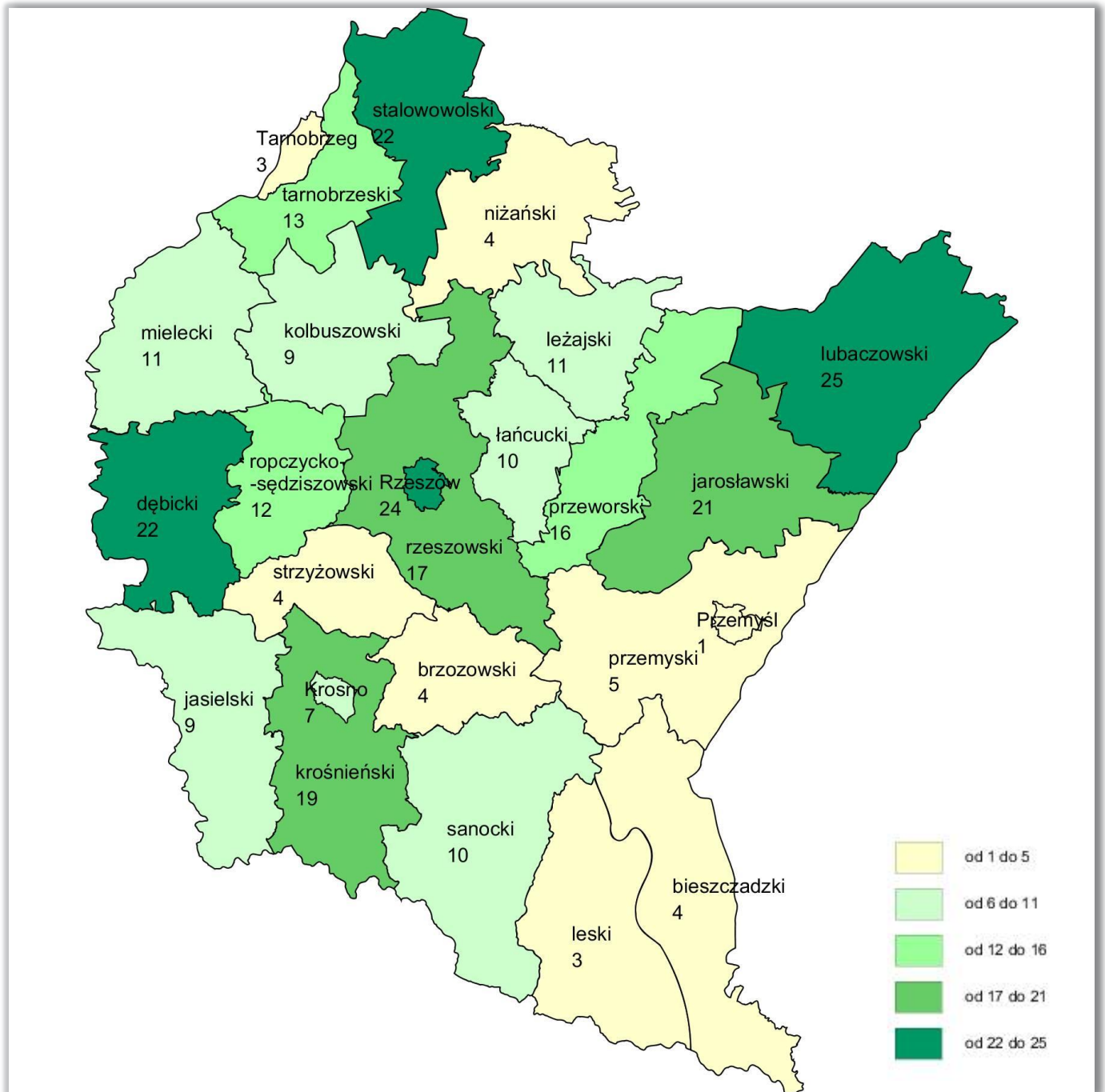
**Mapa 1.
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy**

**Mapa 2.
Liczba mieszkań socjalnych w zasobie gminy**

Mapa 3. Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów

Jednym z obszarów, które obejmuje Ocena zasobów pomocy społecznej jest infrastruktura społeczna. W ramach tego obszaru dokument zawiera dane dot. m.in. liczby mieszkań komunalnych w zasobach gminy, w tym mieszkań socjalnych, liczby klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów, liczby hospicjów, ośrodków dla cudzoziemców.

W porównaniu z rokiem poprzednim w 2021 roku zmniejszyła się liczba mieszkań komunalnych w zasobie gmin oraz złożonych wniosków na przyznanie tego typu lokalu. Regiony o największej liczbie mieszkań komunalnych to: miasto Rzeszów, miasto Przemyśl, powiat jarosławski, powiat mielecki, powiat stalowowolski. Zmniejszyła się również liczba mieszkań socjalnych pomimo, że liczba osób oczekujących wzrosła. Największą liczbę mieszkań socjalnych posiada miasto Krosno – największe miasto na południu województwa. W roku oceny przeprowadzono 176 wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego, jest to znaczny spadek w stosunku do roku wcześniejszego. Nieznacznie spadła liczba hospicjów. Z roku na rok wzrasta liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów. Prognozuje się dalszy systematyczny wzrost placówek tego typu.

Tabela 3. Infrastruktura społeczna

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	Prognoza 2022
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA				
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	1	14 089	13 764	13 284
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy	2	1 464	1 403	1 389
w tym: liczba mieszkań socjalnych (lokali)	3	1 980	1 924	1 966
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	4	1 345	1 425	1 362
Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	5	201	176	186
Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	6	270	286	297
Liczba hospicjów	7	20	19	19
Liczba ośrodków dla cudzoziemców	8	1	1	1

3. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia

Ustawa zasadnicza gwarantuje obywatelom prawo do zabezpieczenia społecznego, osobom pozostający bez pracy nie z własnej woli i nie mający innych środków utrzymania. Ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie realizując ustawę o pomocy społecznej działania mające na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Podejmują one działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Zadania realizowane przez ośrodek pomocy społecznej oraz powiatowe centrum pomocy rodzinie wspierają osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.

W części sprawozdania OZPS pn. *Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia* ujęte zostały osoby i rodziny, które w danym okresie sprawozdawczym uzyskały pomoc i wsparcie bez względu na rodzaj, formę, liczbę świadczeń i źródło finansowania – z uwzględnieniem zarówno pomocy, która udzielana była w formie decyzji administracyjnej, bez decyzji oraz pomocy bez konieczności przeprowadzania wywiadu środowiskowego. W grupie tej uwzględnione są także osoby i rodziny objęte wyłącznie pracą socjalną, wsparciem jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w postaci skierowań do zajęć w centrach i klubach integracji społecznej, skierowań do prac społecznie użytecznych itp. Ponadto są to osoby umieszczone w domach pomocy społecznej, w przypadku gdy starosta jest organem wydającym decyzję, osoby niepełnosprawne korzystające ze świadczeń, dzieci przebywające w pieczy zastępczej, usamodzielniani wychowankowie, osoby korzystające ze wsparcia ośrodka interwencji kryzysowej. W przypadkach, w których nie wszystkie te osoby były ujęte w bazie informacyjnej Pomost, jednostki dokonywały ich korekty uzupełniając dane informacjami z własnych źródeł.

Pomocy i wsparcia w województwie podkarpackim w 2020 roku udzielono 128 035 osobom, co stanowiło 6,1% wszystkich mieszkańców województwa. W roku oceny, w stosunku do 2020 roku, łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia zmniejszyła się o 15 885 osób.

Mapa 4. Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego

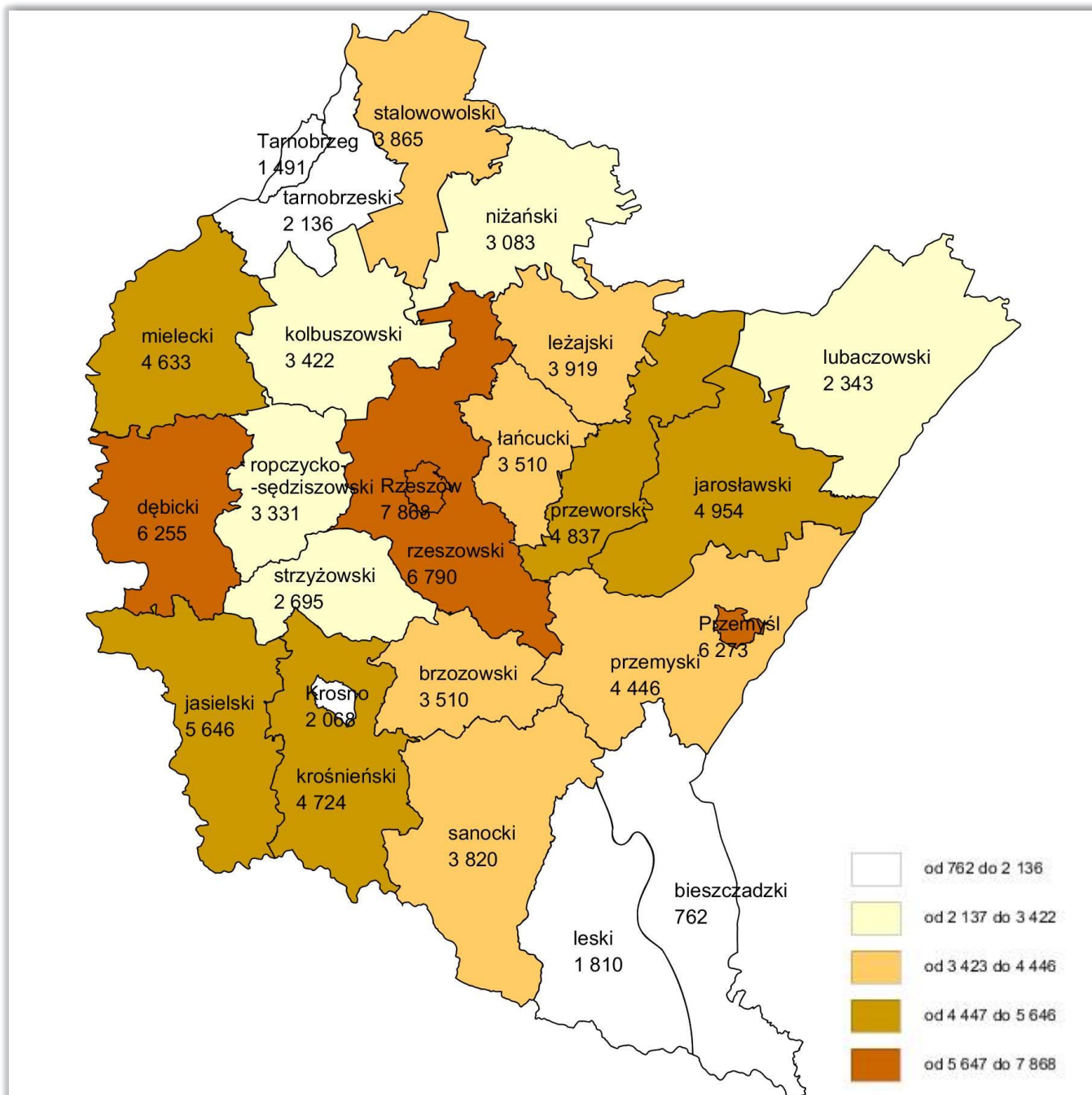

Tabela 4. Powody udzielania pomocy i wsparcia

Powody udzielenia pomocy i wsparcia - ranking	LICZBA RODZIN OGÓŁEM
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	19 671
UBÓSTWO	19 364
BEZROBOCIE	18 080
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	15 982
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	6 377
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	4 843
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - W TYM: POTRZEBA OCHRONY WIELODZIETNOŚCI	3 888
ALKOHOLIZM	2 848
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	2 574
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY WIELODZIETNE	1 300
BEZDOMNOŚĆ	1 011
PRZEMOC W RODZINIE	810
SYTUACJA KRYZYSOWA	720
ZDARZENIE LOSOWE	684
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	444
NARKOMANIA	63
KLĘSKA ŻYWIŁOWA LUB EKOLOGICZNA	57
SIEROCTWO	50
TRUDNOŚCI W INTEGRACJI OSÓB, KTÓRE OTRZYMAŁY STATUS UCHODźCY, OCHRONĘ UZUPEŁNIAJĄCĄ LUB ZEZWOLENIE NA POBYT CZASOWY (art. 7 pkt 11)	3

W województwie podkarpackim od kilku lat najczęstszymi powodami udzielania pomocy i wsparcia było ubóstwo, jednak w 2021 roku znalazło się ono na drugiej pozycji (19 364 rodziny), natomiast głównym powodem stała się długotrwała lub ciężka choroba (19 671 rodzin). Kolejnymi powodami udzielania pomocy i wsparcia w województwie były bezrobocie (18 080 rodzin) oraz niepełnosprawność (15 982 rodzin). Należy zaznaczyć, że liczba rodzin, którym udzielone zostało w 2021 roku wsparcie w ramach poszczególnych kategorii zmniejszyła się w stosunku do roku 2020. Niejednokrotnie powody udzielania pomocy i wsparcia występują jednocześnie, dodatkowo pogarszając sytuację życiową osób wymagających wsparcia i opieki.

Występowanie długotrwałej i ciężkiej choroby, jako głównego powodu udzielania pomocy i wsparcia osobom korzystającym z pomocy społecznej, jest niwelowane poprzez udzielanie pomocy w formie zasiłków celowych z przeznaczeniem na pokrycie kosztów leczenia, zakupów leków oraz dojazdu do specjalistycznych placówek lecznictwa. Długotrwała choroba w wielu przypadkach prowadzi do orzeczenia o niepełnosprawności.

Poniżej zaprezentowane zostały w formie graficznej i tabelarycznej szczegółowe dane dotyczące m.in.: liczby rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć, liczby długotrwale korzystających z pomocy społecznej, liczby osób i rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, liczby rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego, liczby rodzin korzystających z interwencji kryzysowej, kontraktu socjalnego oraz wskaźnika projektów socjalnych.

Tabela 5. Liczba świadczeń przyznawanych w ramach pomocy społecznej

Rodzaj świadczenia	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Świadczenia niepieniężne	5 783 445	3 441 453	3 640 023
Świadczenia pieniężne	350 131	353 635	321 784

Tabela 6. Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej

Wyszczególnienie	Świadczenia pieniężne			Świadczenia niepieniężne		
	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Liczba osób	42 131	42 385	35 510	40 317	33 373	27 233
Liczba rodzin	38 586	38 070	33 027	24 111	20 657	17 436

Występujące problemy społeczne generują zapotrzebowanie na usługi pomocy społecznej m.in. usługi opiekuńcze, poradnictwo specjalistyczne, interwencję kryzysową, pracę socjalną oraz kontrakt socjalny. Osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Pomoc ta jest przyznawana, gdy osoba jest pozbawiona pomocy innych osób, lub rodzina nie może tej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, natomiast specjalistyczne usługi opiekuńcze są dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności.

Tabela 7. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych

Rok	Liczba osób
2016	4 173
2017	4 456
2018	4 754
2019	4 999
2020	4 824
2021	4 949

Tabela 8. Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych

Rok	Liczba osób
2016	147
2017	127
2018	109
2019	152
2020	139
2021	85

Tabela 9. Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Rok	Liczba osób
2016	1 547
2017	1 646
2018	1 641
2019	1 582
2020	1 441
2021	1 342

Tabela 10. Liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego

Rodzaj	Liczba rodzin w latach					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Poradnictwo specjalistyczne	5 079	4 611	3 991	3 597	2 763	3 033

Tabela 11. Liczba rodzin korzystających z interwencji kryzysowej

Udzielone świadczenia	Liczba rodzin					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Interwencja kryzysowa	775	654	696	497	859	619

Tabela 12. Liczba projektów socjalnych w odniesieniu do liczby osób nimi objętych

	2017	2018	2019	2020
LICZBA KONTRAKTÓW/PROJEKTÓW SOCJALNYCH	80	60	15	13
LICZBA OSÓB OBJĘTA KONTRAKTAMI/PROJEKTAMI SOCJALNYMI	1 110	1 247	1 301	1 013

Tabela 13. Dane o korzystających z pomoc i wsparcia

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	Prognoza 2022
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM UDZIELONO POMOCY I WSPARCIA				
Liczba osób	1	143 542	128 035	129 855
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRYZNANO ŚWIADCZENIE				
Liczba osób	2	74 430	61 218	61 681
w tym: osoby długotrwale korzystające	3	44 566	36 576	36 624
Wiek 0-17	4	26 084	19 464	19 750
Wiek produkcyjny	5	37 155	31 202	31 309
Wiek poprodukcyjny	6	11 283	10 552	10 622
Liczba rodzin	7	49 552	43 242	43 528
Liczba osób w rodzinach	8	125 644	104 286	104 905
w tym KOBIETY (z wierszy 2-6):				
Ogółem	9	39 982	32 287	32 533
w tym: osoby długotrwale korzystające	10	24 111	18 731	18 848
Wiek 0-17	11	12 595	9 283	9 406
Wiek 18-59	12	19 692	15 879	15 964
Wiek 60 lat i więcej	13	7 695	7 125	7 163
OSOBY I RODZINY, Z KTÓRYMI PRZEPROWADZONO WYWIAD ŚRODOWISKOWY				
Liczba osób ogółem	14	72 264	65 617	66 227
Liczba rodzin	15	53 670	47 318	47 868
Liczba osób w rodzinach	16	130 670	111 147	113 224
KONTRAKT SOCJALNY				
Liczba zawartych kontraktów socjalnych - ogółem	17	2 075	2 099	2 422
Liczba osób objętych kontraktem socjalnym - ogółem	18	2 308	2 255	2 568

3.1. Gmina – zadania OPS oraz MOPS, MOPR

Rodzinom wymagającym wsparcia OPS-y udzielają pomocy w ramach zadań własnych i zleconych gminie, w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Zgodnie z art. 36 ustawy o pomocy społecznej do świadczeń pieniężnych zaliczamy: zasiłek stały; zasiłek okresowy; zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy; zasiłek i pożyczkę na ekonomiczne usamodzielnienie; pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki; świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy; wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd. Z kolei do świadczeń niepieniężnych zaliczamy między innymi następujące formy pomocy: praca socjalna; bilet kredytowany; składki na ubezpieczenie zdrowotne; składki na ubezpieczenia społeczne; pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie; sprawienie pogrzebu; poradnictwo specjalistyczne; interwencja kryzysowa; schronienie; posiłek; niezbędne ubranie; usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy; specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia; mieszkanie chronione; pobyt i usługi w domu pomocy społecznej; pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Tabela 14. Liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny

	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba asystentów rodziny w gminie	216	210	212	202	203
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystentów rodziny	2233	2174	2270	2120	2142

Tabela 15. Zadania realizowane przez ośrodki pomocy społecznej, miejskie ośrodki pomocy społecznej oraz miejski ośrodek pomocy rodzinie

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	Prognoza 2022
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ				
ZASIŁEK STAŁY				
Liczba osób	1	8 660	8 304	8 322
Kwota świadczeń w złotych	2	48 483 506	46 504 294	48 764 033

w tym (wiersze 3-6):				
Zasiłek stały dla osób samotnie gospodarujących				
Liczba osób	3	7 394	7 236	7 246
Kwota świadczeń w złotych	4	44 681 841	43 255 366	45 153 185
Zasiłek stały dla osoby w rodzinie				
Liczba osób	5	1 331	1 113	1 110
Kwota świadczeń w złotych	6	3 801 665	3 248 928	3 610 848
ZASIŁEK OKRESOWY				
Liczba osób	7	15 121	14 367	14 659
Kwota świadczeń w złotych	8	35 655 821	33 648 805	35 590 059
w tym (wiersze 9-16):				
Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia				
Liczba osób	9	10 749	10 482	10 605
Kwota świadczeń w złotych	10	27 380 908	26 662 082	28 069 564
Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby				
Liczba osób	11	1 996	1 640	1 664
Kwota świadczeń w złotych	12	2 933 868	2 325 565	2 523 007
Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności				
Liczba osób	13	2 004	1 860	1 906
Kwota świadczeń w złotych	14	2 367 983	2 170 896	2 344 865
Zasiłek okresowy z tytułu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego				
Liczba osób	15	26	21	23
Kwota świadczeń w złotych	16	30 670	17 420	23 407
Zasiłek okresowy kontynuowany niezależnie od dochodu na podstawie art. 38 ust. 4a i 4b				
Liczba osób	17	0	0	0
Kwota świadczeń w złotych	18	0	0	0
ZASIŁEK CELOWY OGÓŁEM				
Liczba osób	19	33 842	28 853	29 049
Kwota świadczeń w złotych	20	43 564 074	40 808 875	40 829 990
w tym (wiersze 21 - 22):				
Zasiłek celowy przyznany w ramach programu wieloletniego "Posiłek w szkole i w domu"				
Liczba osób	21	26 176	22 528	22 574
Kwota świadczeń w złotych	22	33 748 663	30 955 881	30 609 242
ZASIŁEK CELOWY PRYZNANY NIEZALEŻNIE OD DOCHODU na podstawie art. 39a ust. 1 i 2				
Liczba osób	23	47	0	0
Kwota świadczeń w złotych	24	21 910	0	0
ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ				
POSIŁEK OGÓŁEM				
Liczba osób	25	27 647	21 368	22 025
Kwota świadczeń w złotych	26	10 207 604	11 645 637	12 930 722

w tym (z wierszy 25 - 26):				
Dla dzieci				
Liczba osób	27	25 546	19 842	20 315
Kwota świadczeń w złotych	28	7 808 177	9 519 404	10 788 768
w tym (z wierszy 25-26):				
Posiłek świadczenie przyznane w ramach programu wieloletniego "Posiłek w szkole i w domu"				
Liczba osób	29	27 000	20 730	21 218
Kwota świadczeń w złotych	30	9 031 811	10 666 903	11 914 547
w tym (z wierszy 29-30):				
Dla dzieci				
Liczba osób	31	25 881	19 672	20 000
Kwota świadczeń w złotych	32	7 370 765	8 984 583	10 264 470
SCHRONIENIE - OGÓŁEM				
Liczba osób	33	722	748	764
Kwota świadczeń w złotych	34	5 201 495	5 447 934	5 859 794
UBRANIE				
Liczba osób	35	61	47	51
Kwota świadczeń w złotych	36	8 590	6 858	8 205
SPRAWIENIE POGRZEBU				
Liczba rodzin	37	113	116	137
Kwota świadczeń w złotych	38	314 778	338 473	436 013
ODPŁATNOŚĆ GMINY ZA POBYT W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba osób	39	3 136	3 040	3 081
Kwota świadczeń w złotych	40	80 560 379	85 143 865	89 581 065
WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA				
Liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny	41	2 106	2 144	2 151
Liczba rodzin wspierających	42	1	1	3
Liczba asystentów rodziny	43	202	204	199
Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej w złotych	44	9 773 495	13 720 601	13 624 722

3.2. Powiat – zadania PCPR oraz MOPR

Powiatowe centra pomocy rodzinie realizują zadania z zakresu pomocy społecznej, pieczy zastępczej i wspierania rodziny oraz rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

Tabela 16. Liczba dzieci umieszczonych w poszczególnych formach pieczy zastępczej

Forma pieczy:	Liczba dzieci
Rodzinne domy dziecka	83
Rodziny spokrewnione	870
Rodziny zastępcze niezawodowe	582
Rodziny zastępcze zawodowe - ogółem	251
Rodziny zastępcze zawodowe - w tym pogotowie rodzinne	21
Rodziny zastępcze zawodowe - w tym specjalistyczne	27

Tabela 17. Kwoty świadczeń ze względu na typ rodziny, w której umieszczono dziecko

Wyszczególnienie	Rodzinny dom dziecka	Rodziny zastępcze zawodowe	Rodziny pomocowe	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze spokrewnione
Wydatki na świadczenia dla rodzin zastępczych lub osób prowadzących rodzinny dom dziecka	1 056 201,00 zł	3 454 571,00 zł	883,00 zł	7 389 112,00 zł	8 388 855,00 zł

Tabela 18. Kwoty świadczeń dodatku wychowawczego w różnych typach pieczy zastępczej

Forma pieczy	Kwota
Rodzinne domy dziecka	434 690,00 zł
Rodziny spokrewnione	3 967 042,00 zł
Rodziny zastępcze niezawodowe	2 542 530,00 zł
Rodziny zastępcze zawodowe	1 364 909,00 zł

Tabela 19. Pełnoletnie osoby opuszczające rodziny zastępcze oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze

Grupa	Odływ z instytucjonalnej pieczy zastępczej	Odływ z rodzin zastępczych niezawodowych	Odływ z rodzin zastępczych spokrewnionych	Odływ z rodzin zastępczych zawodowych	Odływ z rodzinnych domów dziecka
Dzieci powyżej 18 roku życia	98	60	75	16	3

Wykres 2. Pełnoletnie osoby opuszczające rodziny zastępcze oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze – rozkład procentowy

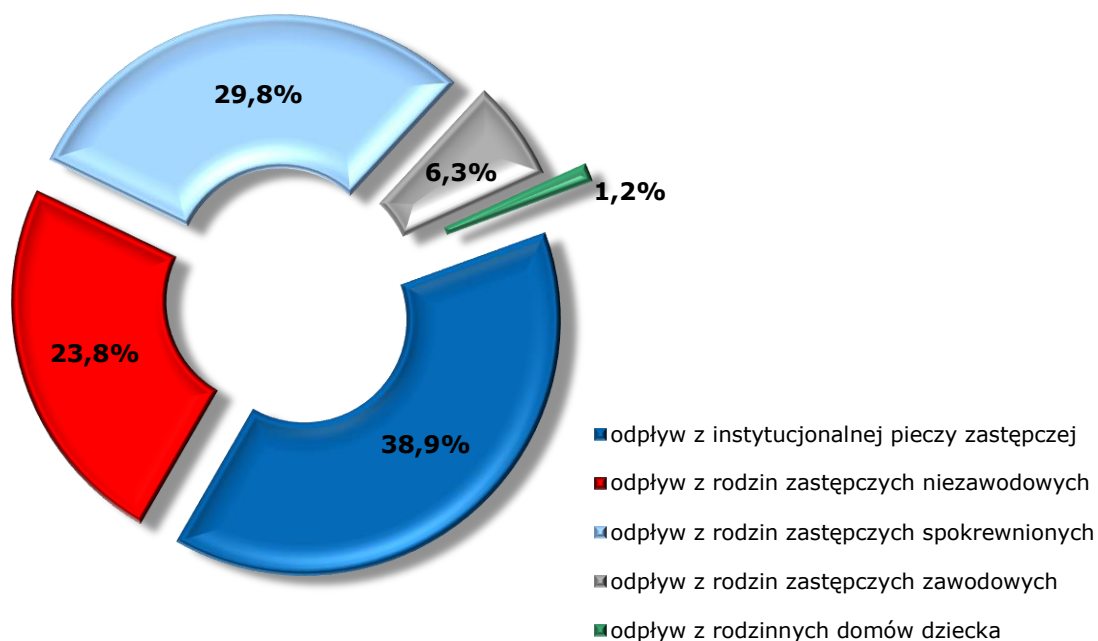
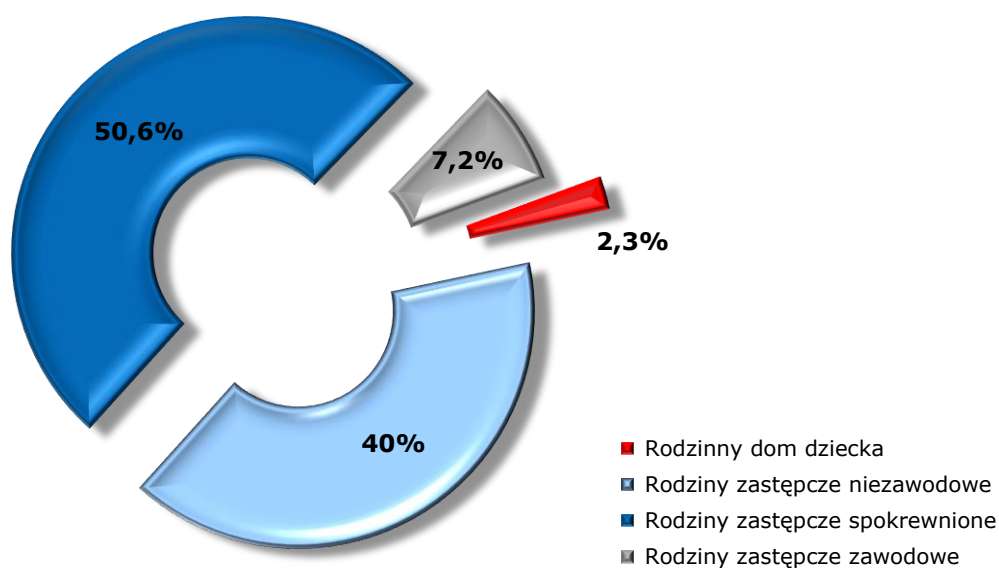

Tabela 20. Kwoty świadczeń (ogółem) przeznaczone na usamodzielnienie dla pełnoletnich osób opuszczających rodziny zastępcze

Rodzaj usamodzielnienia	Rodzinny dom dziecka	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze zawodowe
Pomoc dla osoby usamodzielnianej na kontynuowanie nauki	23 247,00 zł	424 742,00 zł	753 659,00 zł	60 624,00 zł
Pomoc dla osoby usamodzielnianej na usamodzielnienie	14 916,00 zł	254 279,00 zł	152 760,00 zł	62 071,00 zł
Pomoc dla osoby usamodzielnianej na zagospodarowanie	5 250,00 zł	91 066,00 zł	68 778,00 zł	15 192,00 zł

Wykres 3. Procentowy udział wydatków wg rodzaju placówki

Wykres 4. Procentowy udział wydatków wg rodzaju usamodzielnienia

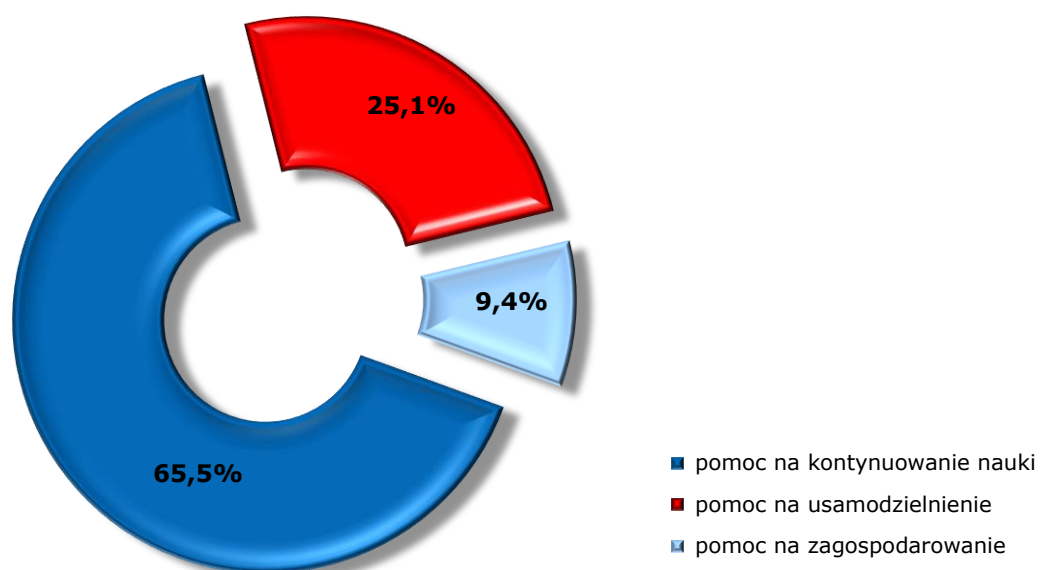

Tabela 21. Zadania realizowane przez powiatowe centra pomocy rodzinie, miejskie ośrodki pomocy społecznej oraz miejski ośrodek pomocy rodzinie

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok 2020	Rok oceny	Prognoza 2022
INDYWIDUALNE PROGRAMY POMOCY			
PROGRAM ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE			
Liczba osób korzystających z usług	1	118	150
			187

USAMODZIELNIENIE				
PEŁNOLETNIE OSOBY OPUSZCZAJĄCE INSTYTUCJE O KTÓRYCH MOWA W ART. 88 UST.1 USTAWY O POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba osób	2	84	55	67
Kwota świadczeń w złotych	3	412 252	302 459	415 810
w tym (od poz. 4 do poz. 9):				
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie				
Liczba osób	4	20	13	21
Kwota świadczeń w złotych	5	99 610	56 653	94 171
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki				
Liczba osób	6	67	43	47
Kwota świadczeń w złotych	7	277 240	203 823	242 996
Pomoc pieniężna na zagospodarowanie w formie rzeczowej				
Liczba osób	8	13	13	22
Kwota świadczeń w złotych	9	35 402	41 983	78 643
REHABILITACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH				
Ogólna kwota dofinansowania (PFRON, środki własne powiatu)	10	65 341 877	76 407 067	83 314 597
POMOC NA LIKWIDACJĘ BARIER ARCHITEKTONICZNYCH, TECHNICZNYCH I W KOMUNIKOWANIU SIĘ				
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	11	1 552	1 927	1 983
Wartość dofinansowania w złotych	12	5 317 495	7 706 874	8 320 730
TURNUSY REHABILITACYJNE				
Liczba osób, które uzyskały pomoc	13	2 135	3 409	3 460
Wartość dofinansowania w złotych	14	2 655 449	4 964 896	5 721 230
ZAOPATRZENIE W PRZEDMIOTY ORTOPEDYCZNE, ŚRODKI POMOCNICZE I SPRZĘT REHABILITACYJNY				
Liczba osób, które uzyskały pomoc	15	15 069	14 863	16 708
Wartość dofinansowania w złotych	16	11 538 328	14 651 810	14 172 616
PROGRAM "AKTYWNY SAMORZĄD"				
Liczba świadczeń	17	2 408	2 344	12 355
Wartość dofinansowania w złotych	18	8 773 660	10 100 377	10 133 312
Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z form wsparcia pomocy społecznej ogółem	19	5 296	5 775	6 116
DOFINANSOWANIE SPORTU, KULTURY, REKREACJI I TURYSTYKI				
Liczba dofinansowanych imprez	20	40	88	123
Liczba niepełnosprawnych uczestników	21	1 202	2 565	7 459
Wartość dofinansowania ogółem w złotych		155 634	389 074	682 942
DOFINANSOWANIE USŁUG TŁUMACZA JĘZYKA MIGOWEGO LUB TŁUMACZA - PRZEWODNIKA				
Wartość dofinansowania w złotych	23	0	0	25 855

4. Inne rodzaje pomocy i świadczeń

Świadczenie wychowawcze jest pieniężną formą pomocy, której celem jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Świadczenie wychowawcze otrzymywać mogą rodzice, opiekunowie prawni lub opiekunowie faktyczni dziecka. Świadczenie wychowawcze przysługuje do ukończenia przez dziecko 18 roku życia.

Najważniejszą zmianą w dystrybuowaniu świadczenia wychowawczego, która nastąpiła w 2019 roku jest zniesienie kryterium dochodowego na pierwsze dziecko w rodzinie, od 1 lipca 2019 roku świadczenie wychowawcze przysługuje na wszystkie dzieci, bez względu na dochody uzyskiwane przez rodzinę. Całkowita kwota przyznanego świadczenia wychowawczego w roku 2021 wyniosła 2 181 947 021 zł.

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Przysługuje on następującym grupom potrzebujących:

- niepełnosprawnemu dziecku do 16 roku życia,
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała przed ukończeniem 21 roku życia,
- osobie, która ukończyła 75 lat.

Poniżej zaprezentowane są w formie graficznej i tabelarycznej szczegółowe dane dotyczące: zasiłku pielęgnacyjnego, zasiłku pielęgnacyjnego dla niepełnosprawnego dziecka, dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 lat o różnych stopniach niepełnosprawności, zasiłku pielęgnacyjnego dla osób, które ukończyły 75 lat, specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczeń alimentacyjnych.

Tabela 22. Liczba świadczeń opiekuńczych

Świadczenia opiekuńcze	Liczba świadczeń				
	2017	2018	2019	2020	2021
Zasiłek pielęgnacyjny - ogółem	706 401	709 812	725 049	707 316	709 132
Zasiłek pielęgnacyjny - dla niepełnosprawnego dziecka	163 125	164 422	168 606	170 438	177 399
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	279 592	282 610	291 501	275 685	269 988
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie, która ukończyła 75 lat	10 250	9 503	9 164	8 481	7 848
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia	253 434	253 277	255 778	252 712	253 897
Świadczenie pielęgnacyjne	98 611	111 465	130 752	158 341	194 161
Specjalny zasiłek opiekuńczy	62 649	59 350	53 440	44 549	31 278
Świadczenia opiekuńcze ogółem - Zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy	867 661	880 627	909 241	910 206	934 571

Tabela 23. Środki finansowe wydatkowane na świadczenia pomocy społecznej

Świadczenia opiekuńcze	Kwota świadczeń				
	2017	2018	2019	2020	2021
Zasiłek pielęgnacyjny - ogółem	108 073 738,00	112 154 220,00	136 864 482,00	152 451 967,00	152 924 229,00
Zasiłek pielęgnacyjny - dla niepełnosprawnego dziecka	24 952 516,00	25 954 416,00	31 684 220,00	36 640 783,00	38 200 882,00
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	42 777 570,00	44 663 456,00	55 083 036,00	59 458 347,00	58 238 183,00
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie, która ukończyła 75 lat	1 568 250,00	1 501 466,00	1 728 948,00	1 829 011,00	1 692 205,00
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia	38 775 402,00	40 034 882,00	48 368 278,00	54 523 826,00	54 792 959,00
Świadczenie pielęgnacyjne	137 141 853,00	162 813 469,00	201 714 115,00	281 585 162,00	370 132 322,00
Specjalny zasiłek opiekuńczy	32 135 287,00	31 286 240,00	32 250 373,00	27 412 410,00	19 226 148,00
Świadczenia opiekuńcze ogółem - Zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy	277 350 878,00	306 253 929,00	370 828 970,00	461 449 539,00	542 282 699,00

Tabela 24. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego

Liczba osób				
2017	2018	2019	2020	2021
11 469	10 352	9 339	8 699	8 390

Tabela 25. Liczba rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego

Liczba rodzin				
2017	2018	2019	2020	2021
7 607	6 852	6 084	5 717	5 542

Tabela 26. Kwota świadczeń z funduszu alimentacyjnego

Kwota				
2017	2018	2019	2020	2021
55 547 369	50 980 110	46 697 098	44 662 189	43 686 150

Tabela 27. Inne rodzaje pomocy i świadczeń

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	Prognoza 2022
DODATKI MIESZKANIOWE				
Liczba gospodarstw domowych	1	11 277	11 122	11 639
Kwota świadczeń w złotych	2	18 730 899	21 651 669	22 876 893
DODATKI ENERGETYCZNE				
Liczba gospodarstw domowych	3	3 086	2 910	1 717
Kwota świadczeń w złotych	4	381 807	384 589	147 659

5. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Kreowanie, standaryzacja i realizacja jej zadań spoczywa na organach administracji rządowej oraz jednostkach samorządu terytorialnego.

Pomoc społeczna to nie tylko wsparcie finansowe osób i rodzin potrzebujących pomocy, ale także pomoc instytucjonalna, świadczona przez placówki pomocy społecznej. Zasobem instytucjonalnym są instytucje i placówki działające w danym roku kalendarzowym na obszarze jednostki samorządu terytorialnego, finansowane ze środków budżetu państwa lub własnych JST, prowadzone przez jednostkę samorządową lub na jej zlecenie. Poniżej zaprezentowane zostały w formie graficznej i tabelarycznej szczegółowe dane dotyczące: liczby placówek w podziale na typ i instytucje prowadzącą, liczby miejsc i liczby osób korzystających.

Dom pomocy społecznej świadczy usługi dla osób wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu. Tego typu placówka może również świadczyć usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób w nim niezamieszkujących. Domy pomocy społecznej, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone, dzielą się na następujące typy domów, dla: osób w podeszłym wieku, osób przewlekle somatycznie chorych, osób przewlekle psychicznie chorych, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, osób niepełnosprawnych fizycznie oraz osób uzależnionych od alkoholu.

Tabela 28. Liczba jednostek organizacyjnych pomocy społecznej ze względu na instytucję prowadzącą

JEDNOSTKA	Podmiot prowadzący GMINA -liczba jednostek	Podmiot prowadzący POWIAT -liczba jednostek	Inny podmiot prowadzący -liczba jednostek
Domy pomocy społecznej*	15	24	17
Mieszkania chronione	20	12	1
Noclegownie	0	0	3
Ogrzewalnie	0	0	2
Ośrodki interwencji kryzysowej	0	13	2
Ośrodki wsparcia	145	11	41
Placówki specjalistycznego poradnictwa	0	3	0

* Źródło: www.rzeszow.uw.gov.pl

Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą pod opieką specjalistów osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu. W zależności od celu udzielania wsparcia prowadzone jest jako mieszkanie chronione treningowe lub mieszkanie chronione wspierane.

Ośrodek wsparcia jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu. Ośrodkiem tym może być ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dzienny dom pomocy, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko i dom dla bezdomnych oraz klub samopomocy.

Tabela 29. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	Prognoza 2022
OŚRODKI WSPARCIA - OGÓŁEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	1	5 920	6 471	6 527
Liczba osób korzystających	2	6 088	6 927	7 062
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	3	218	107	94
Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	4	4	10	10
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	5	1 291	1 369	1 408
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	6	89 351 606	104 778 848	116 150 828
w tym (wiersze 7-27):				
ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	7	2 668	2 754	2 760
Liczba osób korzystających	8	2 818	2 958	2 968
Liczba osób umieszczonych	9	1 043	1 147	1 113
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	10	50	46	38
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	11	831	824	838
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	12	59 686 820	62 098 758	65 511 724
DZIENNE DOMY POMOCY				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	13	1 118	1 335	1 335
Liczba osób korzystających	14	1 157	1 387	1 392
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	15	73	52	50
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	16	204	239	242
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	17	14 106 440	18 327 339	23 177 789

KLUBY SAMOPOMOCY				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	18	862	1 087	1 070
Liczba osób korzystających	19	863	1 175	1 216
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	20	38	6	4
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	21	63	80	79
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	22	2 214 541	3 792 514	4 890 255
SCHRONISKA DLA OSÓB BEZDOMNYCH I SCHRONISKA DLA OSÓB BEZDOMNYCH Z USŁUGAMI OPIEKUŃCZYMI				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	23	725	729	709
Liczba osób korzystających	24	809	757	775
Liczba osób skierowanych w wyniku eksmisji	25	3	1	10
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	26	139	145	149
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	27	9 997 455	13 825 137	14 857 099
OGRZEWALNIE				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	28	19	19	24
Liczba osób korzystających	29	259	104	112
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	30	4	2	2
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	31	22 159	23 329	23 420
NOCLEGOWNIE				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	32	32	32	32
Liczba osób korzystających	33	160	185	185
Liczba osób skierowanych w wyniku eksmisji	34	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	35	3	3	3
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	36	137 260	142 260	142 260

Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia (c.d.)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	Prognoza 2022
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	1	4 833	4 899	4 889
Liczba osób korzystających	2	5 304	4 969	4 965
Liczba osób umieszczonych	3	922	832	844
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	4	39	24	22

Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	5	8	12	3
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	6	3 248	3 210	3 245
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	7	236 672 116	237 503 283	241 131 775
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓŁEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	8	117	130	136
Liczba osób korzystających	9	94	92	103
Liczba osób umieszczonych	10	83	81	100
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	11	16	20	20
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	12	16	16	17
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	13	864 766	892 363	1 299 390
OSRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ OGÓŁEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	14	73	74	74
Liczba osób korzystających	15	2 444	2 898	3 163
PLACÓWKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA				
Liczba osób korzystających	16	1 130	1 552	1 627
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	17	28	34	34
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	18	831 594	952 775	1 034 173
PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	19	3 808	4 170	4 166
Liczba osób korzystających		4 397	4 233	4 464
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	21	285	299	309
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	22	12 736 985	13 169 902	15 914 481
PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE OGÓŁEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	23	716	608	592
Liczba osób korzystających	24	702	672	633
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	25	525	514	504
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	26	39 617 890	39 448 822	41 707 186

w tym: Placówki typu rodzinnego				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	27	32	24	8
Liczba osób korzystających	28	21	19	10
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	29	8	5	3
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	30	915 137	783 084	258 444
CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ				
Liczba uczestników zajęć	31	558	561	591
KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ				
Liczba uczestników zajęć	32	176	163	163
WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ				
Liczba uczestników zajęć	33	1 779	1 783	1 791
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	34	591	592	635
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	35	39 657 403	41 382 911	44 590 151
ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ ³				
Liczba placówek - ogółem	36	13	13	13
Liczba placówek prowadzonych przez JST	37	1	1	1
Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot	38	12	12	12
Liczba uczestników zajęć	39	795	851	870
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	40	795 osób niepełnosprawnych + 294 osób personelu	851 osób niepełnosprawnych + 300 osób personelu	870 osób niepełnosprawnych + 307 osób personelu
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	41	46 125 686	56 096 603	58 844 381

Tabela 30. Inne instytucje pomocy i wsparcia

WYSZCZEGÓLNIENIE			Rok 2019	Rok oceny	Prognoza 2021
Spółdzielnie socjalne dla których JST jest założycielem lub członkiem	Liczba spółdzielni socjalnych	1	7	15	19
	Liczba osób korzystających / uczestników	2	73	169	221
	Kadra spółdzielni socjalnych - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	3	41	63	90
Liczba organizacji pozarządowych w obszarze włączenia społecznego działających na terenie JST	4	207	395	403	

³ Dane z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie

6. Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

W 2021 roku w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej zatrudnionych było 8 034 osoby, z czego 514 na stanowiskach kierowniczych (6,4% ogółu zatrudnionych). Wielkość zatrudnienia na przełomie lat 2018 – 2021 przedstawia poniższy wykres.

Tabela 31. Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej – osoby zatrudnione

Zatrudnieni	Liczba osób			
	2018	2019	2020	2021
Ogółem we wszystkich rodzajach placówek	8 034	8 334	8 329	8 034
Kierownicy, dyrektorzy, zastępcy	234	235	381	514

Optymalna liczebność oraz odpowiednia struktura zasobów kadrowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej ma kluczowe znaczenie dla prawidłowej realizacji zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej. W Ocenie zasobów pomocy społecznej zostały ujęte wyłącznie osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę niezależnie od obszaru wykonywanych zadań (pomoc społeczna, świadczenia rodzinne, piecza zastępcza, itp.).

Zwiększa się zapotrzebowanie na pracę socjalną jako działalność pomagającą w odzyskaniu lub wzmocnieniu własnych zasobów i umiejętności korzystających z pomocy do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie oraz poprawy jakości życia społeczności lokalnej oraz rodzin dysfunkcyjnych.

Praca na rzecz osób potrzebujących to nie tylko liczby wydanych decyzji, przyznanych i wypłaconych świadczeń, to przede wszystkim pomoc w rozwiązywaniu wielu skomplikowanych spraw życiowych. Nieocenioną rolę w niesieniu pomocy odgrywają osoby związane zawodowo z pomocą społeczną, które potrafią dostrzec i zdiagnozować różnego rodzaju zagrożenia i problemy społeczne oraz znaleźć optymalne rozwiązania i zapewnić odpowiednie formy pomocy. Ważne jest doskonalenie sprawności funkcjonowania pomocy społecznej poprzez podnoszenie i kwalifikacji i kompetencji kadry pomocy społecznej.

7. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostek samorządu terytorialnego

W 2021 roku środki finansowe przeznaczone na pomoc społeczną i inne obszary polityki społecznej, wydatkowane przez gminy, powiaty oraz miasta na prawach powiatów wynosiły ogółem 4 333 640 144 zł, z czego 3 567 298 072 zł (tj. 82,32%) stanowiło kwotę wydatkowaną przez ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie. Źródłem informacji dla tego działu jest sprawozdanie RB-28 oraz dane własne jednostki.

Wydatki wykazane w sprawozdaniu Oceny zasobów uwzględniają potrzeby w zakresie środków finansowych niezbędnych na funkcjonowanie jednostek i zabezpieczenie możliwości świadczenia pomocy osobom i rodzinom najbardziej tego potrzebującym. Środki finansowe z obszaru polityki społecznej przedstawione w ocenie zasobów zostały podzielone na następujące działy: ochrona zdrowia, pomoc społeczna, pozostałe działania w zakresie polityki społecznej, edukacyjna opieka wychowawcza oraz rodzina.

Tabela 32. Podział środków finansowych na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego (w złotych)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2020	Rok oceny	Prognoza 2022
OGÓŁEM				
OGÓŁEM (działy)	1	4 346 819 392	4 333 640 144	3 337 987 202
w tym: w budżecie OPS/PCPR	2	3 573 625 278	3 567 298 072	2 638 301 515
851 - OCHRONA ZDROWIA				
85153 Przeciwdziałanie narkomanii	3	1 178 935	1 385 998	1 662 238
w tym: w budżecie OPS / PCPR	4	75 172	165 769	118 038
85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi	5	26 006 411	31 121 914	37 426 051
w tym: w budżecie OPS / PCPR	6	3 036 845	3 403 290	4 105 151
852 - POMOC SPOŁECZNA				
85202 Domy pomocy społecznej	7	256 503 884	265 978 931	294 295 499
w tym: w budżecie OPS / PCPR	8	90 535 006	91 794 288	97 849 536
85203 Ośrodki Wsparcia	9	63 217 488	68 776 888	72 533 093
w tym: w budżecie OPS / PCPR	10	11 582 479	13 254 680	16 039 863
85205 Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	11	1 834 482	2 473 396	2 730 078
w tym: w budżecie OPS / PCPR	12	869 870	985 841	1 250 212

85213 Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej	13	4 209 711	4 020 740	4 387 330
w tym: w budżecie OPS / PCPR	14	4 117 005	3 925 262	4 159 312
85214 Zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	15	50 085 831	48 832 292	55 932 376
w tym: w budżecie OPS	16	49 376 123	47 873 849	54 724 121
85215 Dodatki mieszkaniowe	17	19 049 169	20 763 589	22 592 235
w tym: w budżecie OPS	18	16 697 130	17 611 529	18 467 171
85216 Zasiłki stałe	19	48 348 097	46 445 571	49 686 258
w tym: w budżecie OPS	20	47 529 211	45 590 590	48 668 660
85218 Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie	21	15 366 784	17 099 632	18 585 933
w tym: w budżecie PCPR	22	15 366 784	17 099 632	18 585 933
85219 Ośrodki Pomocy Społecznej	23	158 060 985	171 882 500	185 445 729
w tym: w budżecie OPS	24	156 285 926	171 196 869	184 935 265
85220 Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	25	4 041 099	4 617 677	4 800 070
w tym: w budżecie OPS / PCPR	26	2 573 439	3 063 762	3 571 283
85228 Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	27	54 641 462	58 570 220	66 884 764
w tym: w budżecie OPS / PCPR	28	45 663 466	52 281 143	59 383 469
85230 Pomoc w zakresie dożywiania	29	44 328 847	43 404 575	45 345 646
w tym: w budżecie OPS	30	43 083 505	42 244 743	44 260 812
85231 Pomoc dla cudzoziemców	31	12 800	26 500	1 520 744
w tym: w budżecie OPS / PCPR	32	12 800	26 500	1 502 744
w tym (z wiersza 31): Wydatki na pomoc dla cudzoziemców w celu integracji ze środowiskiem (cudzoziemcy, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą)	33	0	12 500	294 004
w tym: w budżecie OPS / PCPR	34	0	12 500	294 004
85232 Centra Integracji Społecznej	35	5 648 155	5 771 467	6 002 384
w tym: w budżecie OPS / PCPR	36	0	1 338 140	911 139
85278 Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	37	16 812 694	358 936	114 000
w tym: w budżecie OPS / PCPR	38	12 550 147	324 000	114 000
85295 Pozostała działalność	39	45 185 993	43 342 124	97 908 163
w tym: w budżecie OPS / PCPR	40	21 891 561	27 429 697	87 235 854
853 - POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ				
85311 Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	41	15 048 786	19 532 933	20 443 070
w tym: w budżecie OPS / PCPR	42	8 827 573	11 831 788	12 624 653

85321 Zespoły orzekania o niepełnosprawności	43	10 952 521	12 008 996	11 715 272
w tym: w budżecie dyspozycji OPS / PCPR	44	7 655 591	8 177 959	6 993 948
85324 Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	45	37 051 152	43 558 788	48 462 524
w tym: w budżecie OPS / PCPR	46	7 826 251	10 197 350	10 904 971
85395 Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	47	4 983 134	4 896 186	7 246 312
w tym: w budżecie OPS / PCPR	48	1 665 849	1 629 814	3 510 424
854 - EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA				
85415 Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym	49	20 962 943	18 921 713	17 112 699
w tym: w budżecie OPS / PCPR	50	9 632 123	8 998 437	7 561 442
85416 Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym	51	5 754 806	6 504 921	7 635 326
w tym: w budżecie OPS / PCPR	52	59 000	35 910	144 000
855 - RODZINA				
85501 Świadczenie wychowawcze	53	2 214 729 015	2 203 262 071	1 040 452 098
w tym: w budżecie OPS / PCPR	54	2 010 052 420	1 999 839 414	942 536 903
85502 Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	55	925 052 304	973 827 273	991 351 191
w tym: w budżecie OPS / PCPR	56	852 003 071	896 075 997	908 623 525
85504 Wspieranie rodziny	57	87 682 626	15 645 125	17 592 611
w tym: w budżecie OPS / PCPR	58	81 013 582	13 570 493	16 367 829
85516 Tworzenie i funkcjonowanie żłobków	59	85 498 164	80 444 933	82 690 837
w tym: w budżecie OPS / PCPR	60	1 229 939	4 093 688	7 946 128
85516 Tworzenie i funkcjonowanie klubów dziecięcych	61	1 119 644	1 209 752	1 446 656
w tym: w budżecie OPS / PCPR	62	0	0	115 000
85516 Dzienni opiekunowie	63	32 800	20 800	20 800
w tym: w budżecie OPS / PCPR	64	0	0	0
85508 Rodziny zastępcze	65	56 574 646	52 516 948	55 064 191
w tym: w budżecie OPS / PCPR	66	47 893 735	49 658 858	51 861 360
85510 Działalność placówek opiekuńczo- wychowawczych	67	52 630 156	53 867 403	56 673 121
w tym: w budżecie OPS / PCPR	68	13 925 112	12 248 732	12 148 484

85513 Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne, zgodnie z przepisami ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz za osoby pobierające zasiłki dla opiekunów, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów	69	9 927 502	12 535 352	12 213 903
w tym: w budżecie OPS / PCPR	70	9 066 651	11 330 048	11 080 285
85514 Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby przebywające na urloпах wychowawczych, za osoby zatrudnione jako nianie oraz za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem	71	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	72	0	0	0
85578 Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	73	4 286 366	14 000	14 000
w tym: w budżecie OPS / PCPR	74	1 527 912	0	0

8. Wnioski i rekomendacje

Opracowana analiza danych statystycznych obejmująca sytuację społeczno-demograficzną, zasoby pomocy społecznej oraz problemy i potrzeby mieszkańców województwa pozwala na sformułowanie następujących wniosków oraz rekomendacji:

- w każdym roku systematycznie wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym, co powoduje ukierunkowanie celów strategicznych w pomocy społecznej na szeroko rozumianą pomoc osobom w podeszłym wieku i zabezpieczenie środków finansowych w tym zakresie;
- w 2021 roku nastąpił spadek liczby osób bezrobotnych z 87 326 w roku 2020 do 77 291 osób w roku oceny. Spadek odnotowano również w grupie osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy) z 48 348 osób w roku 2020 do 40 662 osób w roku oceny;
- począwszy od 2015 roku obserwuje się systematyczny spadek liczby osób, którym udzielono pomocy i wsparcia (z 192 769 osób w roku 2015 do 128 035 osób w roku 2021);
- przez kilka ostatnich lat ubóstwo było najczęstszą przyczyną udzielania pomocy społecznej, jednak w roku oceny sytuacja uległa zmianie – najczęstszą wymienianą przyczyną była długotrwała lub ciężka choroba, następnie ubóstwo, bezrobocie oraz niepełnosprawność;
- w roku oceny wzrosła liczba przyznanych świadczeń niepieniężnych (z 3 441 453 w roku 2020 do 3 640 023 w roku 2021) przy jednoczesnym spadku liczby osób i rodzin, którym te świadczenia przyznano, natomiast w przypadku świadczeń pieniężnych spadek odnotowuje się zarówno w liczbie przyznanych świadczeń, jak i liczbie osób i rodzin korzystających;
- łączna kwota przyznanych świadczeń wychowawczych w 2021 roku wyniosła 2 181 947 021,00 zł, jest ona niższa niż w roku poprzednim o ponad 12 mln.;
- po niespełna 73% wzroście liczby rodzin objętych interwencją kryzysową w roku 2020, zauważalny jest spadek liczby tych rodzin z 859 w roku 2020 do 619 rodzin w roku 2021,
- liczba osób, za które gminy w 2021 roku poniosły odpłatność w związku z ich pobytem w domu pomocy społecznej spadła z 3 136 osób w roku 2020 do 3 040 osób w roku 2021, jednocześnie koszty ponoszone na ten cel w każdym roku rosną. W roku oceny ogólna kwota wydatkowana przez gminy za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej wyniosła 85 143 865 zł, prognozuje się dalszy jej wzrost;
- w 2021 roku odnotowuje się 2,6% wzrost liczby osób korzystających z usług opiekuńczych (z 4 824 w roku 2020 do 4 949 osób w roku 2021), od roku 2020

- spadek liczby osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych (ze 152 osób korzystających w roku 2019 do 85 osób w roku 2021) oraz od roku 2019 spadek liczby osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi (z 1 582 osób w roku 2019 do 1 342 osób w roku 2021);
- ze względu na zwiększającą się liczbę osób starszych, wzrasta zapotrzebowanie na usługi skierowane do mieszkańców w podeszłym wieku. Wiele osób starszych, w tym samotnych i niepełnosprawnych wymaga pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb bytowych; sytuacja ta wymaga dostosowania infrastruktury do zwiększających się potrzeb osób starszych. Niezbędne jest więc zapewnienie pomocy środowiskowej poprzez rozwój usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania oraz specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, wspieranie systematycznego i trwałego wolontariatu, wspieranie opiekunów nieformalnych, angażowanie pomocy sąsiedzkiej, aktywizowanie środowiska lokalnego na rzecz pomocy zarówno osobom samotnym, jak i pozbawionym opieki ze strony rodziny. Rozwój tych form umożliwi zmniejszenie liczby osób umieszczanych w domach pomocy społecznej, a tym samym zmniejszenie kosztów ponoszonych przez gminy związanych z odpłatnością za pobyt w tych domach. Ponadto niezbędne jest tworzenie warunków minimalizujących zjawisko izolacji i osamotnienia osób starszych i niepełnosprawnych, dostosowanych do ich stanu zdrowia poprzez powoływanie klubów seniora oraz stwarzanie możliwości do udziału w życiu publicznym;
 - w każdym roku wzrasta wartość środków finansowych wydatkowanych na zadania w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością (z 15 048 786 zł w roku 2020 do 19 532 933 zł w roku 2021), w dalszym ciągu należy kontynuować działania z zakresu aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych (umożliwienie podejmowania pracy na rynku zarówno chronionym, jak i otwartym), a także rozwoju usług asystenckich, opieki wytchnieniowej czy specjalistycznych usług opiekuńczych. Ważne jest również likwidowanie skutków niepełnosprawności poprzez likwidowanie barier architektonicznych i technicznych według indywidualnych potrzeb osób z niepełnosprawnością, umożliwienie bezpłatnego wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego. Ponadto należy wspierać tworzenie centrów opiekuńczo mieszkalnych w celu uzupełnienia systemu wsparcia dla osób z niepełnosprawnością poprzez stworzenie dodatkowej usługi w postaci zapewnienia możliwości zamieszkiwania osób z niepełnosprawnością w ramach pobytu dziennego lub całodobowego w placówce;

- począwszy od roku 2020 obserwowalny jest spadek liczby osób zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej z 8 329 w roku 2020 do 8 0314 w roku oceny;
- spośród 160 gmin województwa podkarpackiego 21 wciąż nie spełnia ustawowego obowiązku zatrudnienia pracowników socjalnych (w roku 2020 liczba takich gmin wynosiła 15). Zaznaczyć należy, że pracownicy socjalni podejmują wiele działań interwencyjnych, które często są bardzo trudne i wielozadaniowe, wymagające dużego zaangażowania, w celu udzielenia osobie kompleksowego wsparcia. Konieczna jest zatem profesjonalizacja kadry pomocy społecznej poprzez podnoszenie, uzupełnienie wykształcenia, udział w kursach, specjalizacjach, szkoleniach, a także umożliwienie pracownikom socjalnym udziału w superwizji, co pozwoli na poprawę jakości pracy pracowników merytorycznych oraz zwiększenie skuteczności pracy z rodziną;
- w 2021 roku wzrosła liczba rodzin, które korzystały z poradnictwa specjalistycznego z 2 763 rodzin w roku 2020 do 3 033 rodzin w roku oceny, niezbędne jest zatem zabezpieczenie środków finansowych na ten cel, co pozwoli osobom będącym w trudnej sytuacji (w tym zagrożonym wykluczeniem społecznym) na przezwyciężanie trudności i radzenie sobie w sytuacjach kryzysowych,
- w roku 2021 wzrosła liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny, dlatego też z uwagi na zapotrzebowanie na świadczenie specjalistycznego poradnictwa i profilaktyki społecznej konieczne jest zwiększenie zatrudnienia asystentów rodziny, co wpłynie na poprawę funkcjonowania rodzin i sytuację dzieci w rodzinach;
- ze względu na obserwowane zagrożenia w postaci korzystania przez dzieci i młodzież ze środków psychoaktywnych, spożywania napojów energetyzujących oraz rosnącej liczby uzależnień behawioralnych (np. Internet), niezbędne jest tworzenie infrastruktury zapewniającej osobom młodym możliwość zaspokojenia potrzeb kulturalnych i sportowych oraz rozwój innych zainteresowań, a także promowanie wychowawczej funkcji rodziny;
- nastąpił spadek liczby rodzin, którym udzielana była pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (z 6 582 rodzin w roku 2020 do 6 377 rodzin w roku 2021). Pomimo to zauważalne jest nakładanie się na siebie problemów, z którymi zmagają się rodziny, w konsekwencji czego wzrasta zapotrzebowanie na poradnictwo specjalistyczne oraz wsparcie asystenta rodziny. Sytuacja ta wskazuje na zasadność świadczenia pracy socjalnej w połączeniu z pracą asystenta oraz wspieranie działań mających na celu wzmocnienie kompetencji rodzicielskich, w tym szkoleń, wykładów i seminariów poświęconych edukacji i promowaniu działań profilaktycznych;

- z każdym rokiem wzrasta zapotrzebowanie na mieszkania chronione, niezbędne jest więc tworzenie nowych mieszkań dla pełnoletnich wychowanków opuszczających rodziny zastępcze oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze, jest to niezwykle istotna forma pomocy przygotowująca (pod opieką specjalistów) osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagająca w codziennym funkcjonowaniu;
- istnieje potrzeba rozwoju budownictwa komunalnego, socjalnego, a także adaptacji istniejących pomieszczeń w zasobach gminy na pomieszczenia mieszkalne, jest to istotne ze względu na konieczność zabezpieczenia potrzeb mieszkaniowych osób o niskich dochodach;
- wskazana jest dalsza promocja idei rodzicielstwa zastępczego, dzięki czemu możliwe będzie pozyskiwanie nowych kandydatów na rodziców zastępczych, a także rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej dla dzieci pozbawionych opieki rodziców biologicznych poprzez tworzenie rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych. Bardzo ważne jest również zapewnienie istniejącym już rodzinom zastępczym różnych form wsparcia w celu właściwego wypełniania ról opiekuńczo – wychowawczych. Działania te umożliwią minimalizowanie sytuacji umieszczania dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- należy wzmacniać współpracę międzyinstytucjonalną w rozwiązywaniu poszczególnych problemów społecznych, a także wzmacniać rolę podmiotów ekonomii społecznej w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, jako głównych dostawców usług społecznych.